

drame koji je nastao početkom prošlog stoljeća u Italiji, zvanom **mag-gio**.

Niko Kuret piše o furlanskim i slovenskim **škoromatima (scaramatte)** i **škopitima**. Škoromati se ne razlikuju mnogo od ostalih istarskih zvončara, ali škopiti, ogrnuti u duge crne kabanice, crno obojena lica, s čudnim teškim pokrivalom na glavi i s drvenim dugim kliještima svakako su nešto posebno. Umjesto zvana, na lancu kojim je opasan škopit visi svjetiljka, zečja kožica ili mrtva ptica. Skupini od petnaestak škoromata pridružuju se obično dva ili tri škopita. Prihvatimo li Kuretovu tezu, škopiti su spoj prvobitno zoomorfne maske i lika noćnog stražara.

F. Mantovi dao je kratak opis jednoga lokalnoga maskiranog lika (**Mingone da Bibbiano**). U. Preti i R. Vaccari pisali su o maškarama i maskaradama u Modeni i okolici, a M. Signorelli o posebnom obliku lutkarske predstave u kojoj su lutke postavljene na daščici i pokretane nogom.

Promatramo li kao cjelinu u zborniku tiskane rezultate znanstvenog skupa o narodnoj drami u Padskoj zavali, dojam je povoljan — građe je mnogo, metode su raznovrsne. Kritičniji bi čitalac možda mogao zamijetiti da je teatrološkog pristupa bilo najmanje, da nema čvrstoga zajedničkog temelja koji bi omogućio preciznije razvrstavanje fenomena vezanih uz narodnu dramu, da odnosi narodne dramske umjetnosti, folklornog i pučkog kazališta, crkvene drame i običaja nisu dovoljno razjašnjeni, pa se sve pojave svode pod zajednički nazivnik narodne drame. Ipak, nedostatak zajedničkih kriterija možemo smatrati i vrlinom tog zbornika, jer različiti interesi, teme i metode pomažu da se s raznih strana osvijetle problemi koji su vezani uz folklorno kazalište, a to svakako jest i korisno i potrebno.

Ivan Lozica

101 sevdalinka, Odabrao i priredio **Munib Maglajlić**, Likovno obogaćenje **Safet Zec**, IKP »Prva književna komuna«, Mostar 1978, 184 str.

Ovo bibliofilsko izdanje, antologiju **101 sevdalinka** pripremio je dobar poznavalac te vrste ljubavnih pjesama Munib Maglajlić. Sastavljena je stručno sa svom potrebnom aparaturom (tekstovi pjesama, izvori i bilješke, rasprava **Sredina i vrijeme nastanka sevdalinke**, rječnik, napomene i pogovor). Birajući tekstove za svoju antologiju, Maglajlić je vodio računa o stihovnim oblicima, o raznolikosti motiva, o vrstama poetskoga kazivanja, o tipovima specifične strukture, o duhovnim i emocionalnim izvorštima sevdalinke, o ambijentima u kojima je rođena i o umjetničkim odlikama. Tekstovi govore o susretima mladića i djevojaka, o divljenju djevojačkoj ili mladičkoj ljepoti, o težnjama, neizvjesnostima, o željama za ašikovanjem i udajom, odnosno ženidbom, o ljubavnim strastima i jadima, o kletvama i ponosu. Sve to pokazuje da je izbor pjesama i njihov raspored obavljen sa znanjem i osjećajem poetičnosti.

U **Izvorima i bilješkama** (na 22 stranice) nalaze se mnogi korisni podaci, npr. iz kojega je izvora pjesma uzeta, tko je i gdje zabilježio, o sredinama nastanka, pa i o tom u kakvu su odnosu osobe i sadržaji sa stvarnošću itd.

Na desetak stranica autor govori o sredini i vremenu nastanka sevdalinki: o mjestima i gradovima, o podneblju i ljudima, posebno o položaju žene, o načinu života, a iznosi i neke novine o književnom određenju i definiranju te vrste pjesama. Navodi da se sevdalinka razvila »prodorom istočnjačke islamske kulture na Slavenski Jug« i da je njezino zlatno doba trajalo do početka 16. stoljeća do 1878. godine. Na kraju Maglajlić upozorava da je autentična »sevdalinka — koja je snažno odjeknula u pisanoj književnosti ovog tla: i u stihu, i u prozi, i u dramskim oblicima« i koja je »po-

sredstvom djelovanja tek osnovanih radio-stanica« napravila velik pohod po čitavoj Jugoslaviji, danas u opasnosti. »Tekstovi su joj bezobzirno mijenjani u kafanskim izvodenjima i gramofonskim snimcima, što traje do naših dana«, kada se »zastrašujućom snagom« šire pjesme posve sumnjive vrijednosti koje su komponirane po uzoru na sevdalinke.

Na kraju je **Riječnik** (desetak stranica turcizama) i **Napomena** gdje autor objašnjava na koji je način unosi pjesme u antologiju; ističe da je strogo poštovao tekst izvornika, ali su pjesme pravopisno ujednačene. U **Pogovoru** dr. Muhsin Rizvić kaže da se Maglajlić već duže vremena bavi izučavanjem fenomena sevdalinke, iz čega je potekao čitav niz studija, ogleda i članaka, pa i ova knjiga čiji sadržaj ocjenjuje.

Ante Nazor

Slavko Janković, **Šokačke pismice III, Dvostihovi — deseterci, 4231—6145, Napjevi, Vinkovci 1974, 142 str. + 7 tabla.**

Ovo je treća od zamišljene četiri knjige **šokačkih pismica** — deseteračkih dvostihova — koje po sadržaju, pjesničkom oblikovanju i glazbenom izrazu tvore posebnu i vrlo brojnu podvrstu lirskih narodnih popijevaka. Pretežno ljubavnog sadržaja, prepune duhovitosti, simboličke i jezične ljepote, aforistički kratke, **pismice** vjerno odražavaju život slavonskog sela i društvene prilike iz kojih su iznikle.

Treća knjiga **pismica** sadrži ukupno 1885 deseteračkih dvostihova (od rednog broja 4231 do 6145, s time da iz nepoznatog mi razloga nedostaju oni od broja 5891 do 5920), razvrstanih prema sadržaju teksta u devet skupina, koje prema Jankovićevoj podjeli odgovaraju **pismicama** od 10. do 18. vrste (usp. **Pismice I**, str. 25, 26).

Nakon duhovitih **pismica** o inoči, kojima se Šokice katkad zlobno i najsurovije obraćaju i rugaju svo-

jim suparnicama u ljubavi, slijedi skupina **pismica** sadržajem povezanih uz razne običaje (ukrašavanje maramice namijenjene momku, darivanje, vožnja kolima). **Pismice 12.** vrste odišu starinom, izražavajući vjerovanja u neizbježnost sudbine, u kletve, molitve, snove, vračke... Nakon **pismica** koje govore o prekidu »volbe« i ljubavi te o promjeni partnera (13. i 14. vrsta), deseterački dvostihovi 15. vrste sadržajem su vezani uz ženidbu i udaju. Zbirka završava **pismicama** o bečarstvu, pijanstvu i seoskom junačenju (16. vrsta) o gospodi svećenicima, doktorima, učiteljima i činovnicima (17. vrsta) i na kraju šaljivim **pismicama** i rugalicama (18. vrsta).

Svakoj skupini prethodi kratki uvod, kojim Slavko Janković (1897—1971) uspjeva čitaoca zbližiti s **pismicama**, zanimljivo povezujući njihov sadržaj s običajima, životom i svjetonazorom Šokaca. Iako su većinom sakupljene u bližoj okolici Vinkovaca i Županje, **pismice** otkrivaju dosta govornih razlika, što je posljedica ikavskog, ekavskog i tzv. poluikavskoga govora štokavskog narječja toga kraja. Stoga su tekstovi zapisani onako kako ih je autor u pokojem selu čuo, a naglasci ispisani samo u riječima koje u književnom jeziku imaju drukčiji naglasak. Skraćenice uz pojedine pjesmice (Amp, Tv, K, B i sl.), koje se odnose na imena kazivača, odnosno sakupljača, u ovoj knjizi nisu posebno objašnjene i potpuno su nerazumljive čitaocu koji upućuje na njihovo tumačenje u rječniku, priloženom prvoj i drugoj, ali ne i trećoj knjizi, u ovom izdanju ostaju neobjašnjeni. Bez ikakvih napomena uredništva, u knjizi je izostao i prilog, u prethodnoj knjizi najavljenih napjeva **pismica** (na njih čak upućuje i podnaslov ove zbirke!).

Usprkos svim teškoćama koje prate posthumna izdanja, uredništvo bi svakako trebalo ispraviti ove propuste u četvrtoj knjizi i, osim